

HET KLINKEROVERZICHT

van Logisch Leren Lezen

14-09-2022

klinkers		meerletterklinkers	
enkele	dubbele		
a . . . aa		aa <i>i</i>	auw . . . au
			. . . .
			. . . .
o . . . oo		oo <i>i</i>	ouw . . . ou
		oe <i>i</i>	oe
u . . . uu		ui	uw
e . . . ee		ei	eeuw eu
		.	
		.	
i . . . ie		ij	ieuw
.			
.			
y			

. . . puntjes betekenen:
hebben dezelfde klank.

Ik lees het overzicht van links naar rechts.

Ik lees een klinker hardop, ik verklank die klinker.

De klank van een 'enkele klinker', een klinker die in z'n eentje staat, is **nooit een 'korte klank'**.

Daarna spel ik die klinker hardop en alfabetisch, met de namen van de letters uit het ABC.

Bv.:	"(Ik hoor) a.	(Ik schrijf een) enkele a / één a."
	"(Ik hoor) aa.	(Ik schrijf) dubbele a / twee a's."
	"(Ik hoor) aai.	(Ik schrijf) dubbele a, i."
	"(Ik hoor) eeuw.	(Ik schrijf) dubbele e, u, w (wee!) ."
	"(Ik hoor) i.	(Ik schrijf de) ypsilon."

Verklanken doe je natuurlijk met de uitspraak volgens het Standaard Nederlands.

Als je in een woord bv. ei/ij als aai, of als eh uitspreekt, creëer je verwarring over de schrijfwijze.

Dubbele klinkers hebben precies dezelfde klank als de alfabetklank van de enkele klinkers: dezelfde 'lange klank'.

Houd de klank van de dubbele klinker niet langer aan, rek hem niet langer dan die van de enkele klinker!

'Vla' zeggen duurt voor de luisteraar even lang als 'vaal'.

'Ik spel..' betekent: ik zeg **de naam** van de letter die ik geschreven zie. Iedere letter uit ons alfabet heeft een unieke vorm en ook een unieke naam.

Geen enkele andere letter heeft diezelfde vorm of naam.

Daarom is het spellen met letternamen super precies!

'Alfabetisch spellen' betekent: ik spel een letter nooit met een klank die die letter kan hebben, maar met zijn officiële letternaam uit het Nederlandse alfabet, het ABC....

Het alfabetisch spellen, dus spellen met welke letter je ziet, is de meest effectieve weg naar het verkrijgen van een vast woordbeeld. Een vast woordbeeld is immers het woord in gedachten correct geschreven ZIEN.

De snelste weg naar het verkrijgen van een 'vast woordbeeld' is als volgt:

Prent de lettervolgorde in, al kijkend en hardop alfabetisch benoemend. Herhaal dan uit je hoofd die letternamen terwijl je ze zelf opschrijft en controleert of het goed is. Zo voorkom je bij het zelf dat je een verkeerde letter kiest, letters weglaat, of hun volgorde omdraait.

Klankspelling, geeft verwarring.

Want een klank die je hoort, wordt vaak ook met andere letters geschreven.

Dat zie je in dit klinkeroverzicht. Maar het geldt eveneens voor medeklinkers (d of t?, p of b?, c of k of q?, f of v of w?, g of ch? s of z?, -ies of -isch? .....enzovoort.)

Klankspelling oftewel spellen met een letterklank vertelt je niet welke letters er precies in een woord staan.

Klankspelling geeft dus onvoldoende informatie en moet je na een tijdje ook weer afleren: verspilde leertijd dus.

**Letters hebben een vorm en hebben een naam.
Ze krijgen een klank doordat ze op een bepaalde manier in een woord
staan.**

Als je de namen van de 26 letters van ons alfabet voluit schrijft, krijg je dit:

a, bee, cee (*spreek uit: "see"*), dee, e, ef, gee, ha, i, jee, ka, el, em, en, o, pee, qu (*spreek uit: "ku"*), er, es, tee, u, vee, wee, ix (*spreek uit: "iks"*), ypsilon (*spreek uit "ippsilon"*), zet.

**De ij hoort niet thuis in het Nederlandse alfabet
en staat trouwens niet als alfabetletter in een woordenboek!**

Een klinker is een letter uit het alfabet waarvan je de volledig uitgeschreven naam met maar 1 letter schrijft, dus de a, e, i, o, u. Als je de alfabetnaam van deze klinkers hardop uitspreekt, dan hoor je dat die klank gelijk is aan hun alfabetnaam.

Men noemt die klank van de a, e, i, o, u, dus hun 'alfabetklank': een '**lange klank**'.

Je kan die 'lange klank' van een klinker ook heel hard roepen en aanhouden.

Een medeklinker is een letter uit ons alfabet waarvan je de volledig uitgeschreven naam met 2 of meer letters schrijft: bee, cee, dee, ef, gee, ha, jee, ka, el, em, en, pee, qu, er, es, tee, vee, wee, ix, ypsilon, zet.

Met de klank van de medeklinker in zijn eentje -door de klinkerklank in hun naam niet uit te spreken (bij de z door 'et' niet uit te spreken) - valt geen herrie te maken zoals bij de klinkers.

De alfabetklank van een klinker, dus zijn lange klank, kan veranderen door (in hetzelfde wordeel/in dezelfde lettergreep!) een medeklinker achter de klinker te schrijven.

De klank van de e verandert zelfs op 2 manieren al naar gelang de plaats van de medeklinker.

De **a-klank** verandert in een ah-klank door de medeklinker die erachter staat: a la al

De **o-klank** verandert in een oh-klank door de medeklinker die erachter staat: o po op

De **u-klank** verandert in een uh-klank door de medeklinker die erachter staat: u nu un

De **i-klank** verandert in een ih-klank door de medeklinker die erachter staat: i ni in

De **e-klank** verandert in een uh-klank door de medeklinker die ervoor staat en in een eh-klank door de medeklinker die erachter staat:

e me em

We noemen die veranderde klank van een klinker: de '**korte klank**'.

Een korte klank is altijd een letterduo want een korte klank van een klinker zie je in een eendelig woord (een woord met 1 woorddeel/1 lettergreep) aangeduid staan als:

enkele klinker + medeklinker (de ah-, oh-, uh-, ih-, eh-klank).

Bij de e ook nog door: **medeklinker + e** (de uh-klank van de e, oftewel de uh-klank zonder klemtoon).

Van een lange klank kan je dat niet zeggen.

De y, zowel klinker als medeklinker.

In de rol van klinker heeft de letter y de i-klank of de ih-klank: pyjama, symbool.

In de rol van medeklinker heeft de letter y de klank van de letter j: yoga, Maya.

Het is raar maar waar dat men de klanken van klinkers 'lang' of 'kort' is gaan noemen.

Het heeft met tijdsduur voor hun uitspraak immers niets te maken: een a-klank kan je lang aanhouden, maar een ah-klank net zo. Wellicht hebben ze eerder te maken met toonhoogte, de hogere en de lagere toon? Welke associatie heeft een leerling met die klankverschillen?

Wil je de alfabetklank van een medeklinker horen, dan moet je zijn alfabetnaam nemen zonder het klinkerdeel daarin uit te spreken. Bij de b (bee zonder "ee") resulteert dat in 'lippen-op-elkaar-dus-zonder-enig-geluid'. Zeker geen "buh" of ploffige variant daarop, want die letter b heet niet "buh-ee"! Doe dit experiment met alle andere medeklinkers, maar echt zonder de lange of korte klinkerklank uit hun naam mee te smokkelen. Je zal merken, met een medeklinker valt geen lawaai te maken.

De klank van een medeklinker hoor je het duidelijkst als je de medeklinker combineert met een klinker. Dan klinkt die medeklinker mee: da do du di die dy de dee. In plaats van bv. te spreken over 'de klank van de "ng"', kan je het beter hebben over de klank en schrijfwijze van 'ang, eng, ing,

ong, ung' door die naast de klank en schrijfwijze van 'an, en, in, on, un' te zetten, dus **an ang**, enz. Dat verschil hoor je duidelijk en geeft je ook duidelijke info over de schrijfwijze.

De ie is een 'dubbele klinker', omdat die, net als de andere dubbele klinkers, geschreven moet worden als je de lange i-klank hoort plus een medeklinker als laatste letter/een het woord(deel) afsluitende medeklinker: u ru ur uur, i ki ik iek.

Het volledig basispatroon van de i luidt bv.: i di id ied die ide/iede idde

Alle andere basispatronen met uitleg vind je op www.logischlerenlezen.be.

De ie is voortgekomen uit de ii. Zie de geschiedenis van de ie op www.taalunie.org.

'**Meerletterklinker**' is inhoudelijk een duidelijker term dan 'meertekencombinatie', of 'twee klanken en de overige vaste combinaties' die in het taalonderwijs gebruikelijk zijn.

Met 'meerletterklinker' geef je aan dat het om een lettercombinatie gaat die zich gedraagt als klinker: je kan ze hard roepen.

Meerletterklinkers zijn, net als de enkele en dubbele klinkers, lange klanken.

Kenmerk van een 'lange klank': na een lange klank krijg je nooit een medeklinkerverdubbeling. Uitgezonderd de persoonsvorm in de verleden tijd van zwakke/regelmatige werkwoorden (ik lootte, zij leidde), of in samenstellingen (peettante).

"Vandaag leren we de letter eeuw"

Meerletterklinkers aan de leerling tonen en daarbij zeggen dat het hier gaat om 'één letter' is uiteraard de werkelijkheid ontkennen. Want **in eeuw staan overduidelijk 4 letters**.

Eeuw als geheel verklanken en dan de letters stuk voor stuk eenduidig, alfabetisch benoemen als "dubbele e, u wee" geeft de leerling het inzicht waar die recht op heeft.

De klank au/ou heeft ook nog de schrijfwijze auw/ouw die precies hetzelfde klinkt, bv.: kou kauw, bout bouwt.

Het is daarom nuttig de leerling op de 4 mogelijkheden alert te maken in plaats van op slechts 2, zoals in het regulier onderwijs helaas gebruikelijk is.

Bron:

De enige open source bron over aanvankelijk leren lezen en spellen in het Nederlands.

Zonder klankzuivere periode, zonder klankspelling.

Met heldere, blijvend geldende uitleg en voorleesvideo's:

www.logischlerenlezen.be